

Kinderen, stotteren en opvoeding

In informatiebijeenkomsten voor mensen die stotteren ontmoeten wij ouders van stotterende kinderen. Deze ouders hebben ervaring met behandeling. Ze zijn niet tevreden, ze zoeken een behandeling die het stotteren stopt. Ze zeggen dat hun kind niet gecorrigeerd wil worden in het spreken, laat staan dat hij wil oefenen. We wisten geen antwoord op hun vragen. In onze informatiebijeenkomsten voeren we het gesprek over stotteren met jongeren en volwassenen. De volwassene is zelf verantwoordelijk voor het stotteren. Bovendien hebben wij geen ervaring met effectieve behandeling in onze kinderjaren. We begrijpen wel dat vroegtijdig begeleiden nodig is om te voorkomen dat iemand een lange weg van behandelingen gaat.

Wat is een goede behandeling voor jonge kinderen die emotioneel bepaald stotteren? We horen in de verhalen van ouders dat de behandeling van kinderen een weerspiegeling is van stottertherapie voor volwassenen. De opvatting is dezelfde, het kind moet zijn spreken veranderen door te oefenen. De spreekoefeningen hebben wel de vorm van een spel. De vraag is of een methode het kind een gelijkwaardige positie geeft in het leven. Leert hij in de behandeling zijn dagelijkse problemen op te lossen? Leert hij zelfstandig werken en leert hij verantwoordelijk zijn? Wordt het probleem weggenomen of geven we het kind een probleem erbij? Hij wordt nu door iedereen gezien als een kind dat stottert. Wanneer de therapeut, de ouders en de leerkracht geloven dat het kind blijft stotteren, gaat het kind dit ook geloven.

Wij hebben in onze therapie ervaren dat gelijkwaardigheid onvermogen en onzekerheid opheft. Onze vragen legden we voor aan de therapeut die het principe van gelijkwaardigheid toepast in stottertherapie.

Welke standpunten heeft de volwassene die gelijkwaardig omgaat met het kind?

- een kind dat stottert is niet verantwoordelijk voor het oplossen van het probleem, de volwassene is verantwoordelijk voor de emotionele gesteldheid van het kind
- iedere situatie met een kind is een opvoedingssituatie
- het lage kennisniveau is niet in staat een hoger kennisniveau te begrijpen; het kind is niet in staat de wereld van de volwassene te begrijpen
- de taak van de volwassene is zich verplaatsen in de positie van het kind
- het kind is verantwoordelijk op zijn niveau van begrijpen
- de volwassene biedt de taak zo aan dat het kind in de ervaring kan leren
- de volwassene leert het kind samenwerken en gemeenschapszin

- wat het kind zelf kan doen wordt niet voor haar of hem gedaan: jas dichtmaken, brood smeren en snijden, ...
- een kind gebieden werkt niet, kinderen laten zich niet dwingen
- de volwassene staat de behoefte van het kind mee te werken, niet in de weg
- de volwassene kan geen beslissing nemen voor het kind
- met een kind voer je een gesprek
- je vraagt kinderen naar hun ideeën, bijvoorbeeld in de gezinsraad
- het kind voelt de stemming van de volwassene: verdriet, opwinding, kwaadheid of rust, blijheid, vertrouwen
- de volwassene gaat op een normale manier om met het kind en doet niet overdreven
- de éénduidige volwassene, in gevoel, gedachten en woorden, geeft het juiste voorbeeld aan het kind
- kinderen leven met gevoel en hun verstandelijke vermogens zijn in ontwikkeling; met hun gevoelsmatige intelligentie leven ze in deze tijd, daarin zijn ze ons vooruit
- wij vinden aansluiting bij de tijdgeest wanneer wij daarvoor moeite doen; voor agressie, controle en superioriteit is geen plaats meer; gevoelsmatige en communicatieve eigenschappen passen in deze tijd
- vader is gelijkwaardig aan moeder
- kinderen zijn gelijkwaardig aan hun zussen en broers, aan hun ouders, aan alle volwassenen
- kinderen hebben rechten en plichten
- moeder, vader, de leerkracht toont geen voorkeur voor één van de kinderen, de andere volwassenen doen dat ook niet
- in het gezin zetten vader en moeder zich in voor samenwerking, op school zet de leerkracht zich in voor samenwerking, daarna gaan de kinderen samenwerken

Een goede behandeling van jonge kinderen bestaat uit supervisie van de ouders en de leerkracht. Een goede behandeling is alleen zichtbaar voor de volwassenen, niet voor het kind.

- de klas is de plek waar het stotteren wordt gestopt
- de ouders zijn emotioneel betrokken bij het stotteren, onbewust belemmeren ze het goede spreken
- de leerkracht is de aangewezen persoon het kind te observeren
- de therapeut leert de leerkracht de handelwijze te zien van het kind
- in de klas werkt het kind aan zijn taak, het stotteren krijgt geen aandacht
- richten we de aandacht van het kind op haar spreekwijze dan roept dit stotteren op
- stotteren is voor de therapeut geen onderwerp van gesprek met het kind, de leerkracht en de ouders werken

hier aan mee

- iedere keer dat het kind stottert, leert hij beter stotteren
- het is niet waar dat een kind geen last heeft van stotteren
- de klas die 'normaal' reageert, accepteert dat het kind stottert, de leerkracht en de klasgenoten staan toe dat hij beter leert stotteren
- wanneer het gevoel van onvermogen wordt weggenomen, houdt het stotteren op
- een kind dat in haar taak onvermogen beleeft en tegenzin, leert niet
- de leerkracht biedt de taak zo aan dat het kind in de ervaring leert
- onder leiding van de leerkracht wordt een gebeurtenis in de klas een interessante ervaring

Hoe Sem ophoudt met stotteren

Sem, 5 jaar, groep 1

Ik observeer Sem in de klas zonder dat hij dit weet. Juf is van mening dat hij een spontaan kind is. Het enige probleem is zijn concentratie.

Een klasgesprek. De kinderen praten met elkaar en met juf. Juf geeft haar antwoorden aan alle kinderen. Sem zegt: 'Juf, heb ik snoepjes gekregen van van van ... snoepjes gekregen van ... die kaarten ... ik ik ik heb een oogje neergelegd ... ik heb heb er geen geproefd.' Hij blijft aan het woord, juf luistert lang. Zijn verhaal is niet gemakkelijk te begrijpen.

Juf noemt de voornaam van een kind, het kind roept de achternaam. Sem wacht even en roept: 'Wolters.'

Juf geeft de kinderen gelegenheid hun sinterklaascadeau te laten zien. Sem loopt van zijn stoel naar juf en vertelt dat hij dat ook heeft gekregen. Hij wil het speelgoed goed kunnen zien. Juf laat dit toe. Ongemerkt loopt hij door de klas, ook naar andere kinderen. Juf zegt er iets van. Sem gaat terug naar zijn plaats en gaat op tafel liggen.

Juf: 'Luister wat we nu gaan doen, een werkje kiezen van het kiesbord of je werkje van vanmorgen afmaken. Daarna kunnen jullie spelen met het meegebrachte sinterklaascadeau.' Ik weet niet of Sem luistert naar de uitleg. Juf roept de namen: 'Marc en Sem.' Sem reageert. Hij kiest van het kiesbord maar legt het plaatje terug in de doos. Hij kiest dus niet. Hij scheert achter de kerstboom langs. Dave en San spelen met een tol en Sem doet mee. Ik vraag aan juf of Sem aan het werk is. Ze zegt 'nee'. Na een poosje sleept hij met Dave en San een kist met constructiemateriaal de klas in. Juf zegt dat hij wel het kiesbord moet invullen. Het plaatje dat hij eerder had teruggelegd, plakt hij op het kiesbord. Ze hebben ieder een eigen constructieplaat. Dave en San praten met elkaar over hun constructie, ze zitten naast elkaar. Sem ligt aan de andere kant van de kist. Hij fantaseert meer dan hij bouwt, af en toe zegt hij wat.

Sem zit als laatste in de kring, hij zit naast de kerstboom. Juf zit aan de andere kant van de kerstboom, ze kan niet alles zien wat Sem doet. Sem gaat op de grond zitten. Juf: 'Sem, ga je op de stoel zitten.' 'Ja', zegt Sem en hij doet het. Even later roept juf: 'Sem, blijf jij op de stoel.' Geprikkeld gaat Sem weer zitten en blaast hard in het oor van zijn buurmeisje. Juf: 'Laten we een liedje zingen, drie keer drie is negen.' Sem zingt niet mee. Dave kiest een Sinterklaasliedje. De kinderen omarmen elkaar, wiegen van rechts naar links en zingen luid mee. Het buurmeisje wil Sem omarmen en meewiegen maar Sem wil niet. Hij bijt en krabt een beetje. Hij wil alleen zitten en staan.

De eerste vraag is welke positie Sem inneemt.

- Wanneer hij vertelt, is Sem lang aan het woord, onsamenvattend, met stotteren en zonder stotteren
- Hij doet chaotisch en druk
- Hij beweegt veel
- Hij gaat niet in op de opdracht van juf
- Hij luistert niet
- Hij zoekt de grens op van wat juf goed vindt
- Hij fantaseert bij het constructiemateriaal
- Met anderen praat hij niet over zijn werk
- Hij zit als laatste in de kring
- Hij plaagt een ander als juf tegen hem optreedt
- Samen doen wijst hij af
- Hij wil zelf kiezen
- Hij beslist waar hij aan mee doet

De tweede vraag is hoe de leerkracht kan ingaan op Sem.

- Sem praat graag en dat is in zijn voordeel. Dat zijn spreken omslaat in stotteren is de verkeerde ervaring.
- Met chaotisch zijn en druk, bevredigt hij een behoefte. Hij onttrekt zich aan de leiding van juf. Zijn chaos leidt tot stotteren.
- Bewegen is nodig om gevoelens te reguleren en indrukken te verwerken, drukte doet dat niet.
- Wanneer Sem naar juf luistert, verandert een situatie waarin hij zich gedwongen voelt in een interessante ervaring.
- Met fantaseren oefent Sem zijn voorstellingsvermogen. Hij houdt zichzelf bezig.
- Hij praat niet met een ander over zijn werk. Juf kan hem leren dat praten het werken interessant maakt. Een kind dat praat over het werk ontwikkelt taal, krijgt ideeën en is niet alleen.
- Wanneer Sem laat reageert, kijkt hij naar wat anderen doen. Hij doet na of doet het tegengestelde. Hij leert niet.
- Altijd de laatste zijn, is voor Sem niet goed. Juf is in staat hem direct te laten reageren. Sem doet dan nieuwe ervaringen op.

- Sem plaagt een meisje nadat juf tegen hem optreedt. Het plagen moet zijn vervelende gevoel verminderen over de openlijke berisping. Juf kan zijn medewerking vragen in plaats van zijn storend gedrag te corrigeren.
- Sem wijst het meisje af en lokt het gevecht uit. Het is aan juf een schoolse taak te vinden waarin Sem wel contact wil hebben.
- In een gelijkwaardig gesprek stimuleert juf dat Sem zelfstandig is in zijn werk. Kiest Sem dan laat hij zien dat hij zelfstandig is.

Samen met juf worden doelen gesteld voor Sem:

- zelfstandig werken
- onder woorden brengen
- een gesprek voeren
- vanuit rust handelen
- systematisch werken
- consequent zijn
- opgewekt zijn taak doen
- leiding volgen
- gemeenschapszin ontwikkelen

Na twee maanden

Juf haalt Harlekijn in de kring. Wil je vertellen dan houd je hem vast, anders geef je hem door aan je buur. Sem steekt regelmatig zijn vinger op. Is hij langer aan het woord dan herhaalt hij woorden en delen van woorden. Hij spreekt meestal goed. Is hij in het kringgesprek aan de beurt dan houdt hij Harlekijn bij zich en vertelt. Komt hij van zijn plaats af dan is dat omdat hij het goed wil zien.

Na drie maanden

Laura heeft geen fruit bij zich en juf vraagt aan iedereen of ze wat kunnen geven. Sem reageert direct, geeft van zijn koekjes en zegt dat ze meer kan krijgen. Juf vertelt me: 'Robin is nieuw in de klas en hij speelt graag met San.' Robin zit aan een tafel en maakt met blokjes een bouwwerk. San zit rechts van Robin en Sem zit rechts van San. San en Sem bouwen samen. San staat en werkt door, hij heeft de leiding. Sem haalt materiaal, geeft aan, zet een blokje in het bouwwerk maar loopt ook weg en kijkt bij andere kinderen. Hij slaat blokjes ritmisch tegen elkaar en zingt. Hij wordt langzamerhand luidruchtig. Het gebouw met veel verdiepingen van Robin trekt de aandacht van San en Sem. Robin roept: 'Julie doen me na.' San wedijvert met Robin. Het gebouw van San en Sem stort in, die van Robin blijft staan. San begint opnieuw. Sem loopt door de klas en maakt muziek met een plankje en een blokje. Tijdens het eten blijft Sem op zijn stoel zitten.

Na vijf maanden

De kinderen komen de klas in. Sem loopt naar zijn tafel en

gaat op zijn stoel zitten. Hij zegt niets. Hij voelt wat aan het kleedje midden op tafel, zijn buurmeisje vindt dat niet goed. Hij zucht.

Het thema van deze week is de brandweer. Juf vraagt: 'Welke dag is het vandaag, welke maand, welk cijfer heeft de dag.' Sem geeft antwoord zonder stotteren. Juf: 'Je zegt je naam en een woord van de brandweer.' Sem beweegt op zijn stoel. Heeft hij de beurt dan zegt hij: 'Sem, water.' De opdrachten worden klassikaal besproken, alle kinderen luisteren. Juf werkt verder met een kleine groep. Sem rolt met de dobbelsteen en telt hardop vijf. Terug op zijn stoel praat hij met Evy. Sem legt zijn vijf fiches neer. Juf vraagt voor de tweede keer: 'Welke kleur?' Sem: 'Rood.' Na de uitleg stelt ze een vraag over de werkwijze. Ook Sem krijgt een beurt. Hij legt uit. Hij stottert even en daarna niet meer. Juf zet het materiaal goed georganiseerd voor hen op tafel. Sem vraagt aan juf: 'Mag ik deze?' Juf: 'Je mag nemen welke je wilt.' Sem zegt iets over een kinderfeestje. Het kiezen van een plakker duurt erg lang, iedere keer weer. Hij smeert ze in met plak en vindt het niet mooi. Hij droogt ze af met de spons en doet ze terug in de doos. Juf: 'Sem, je kwast weer op het plankje steken.' Hij doet het. De volgende serie plakkers brengt hij naar de kwast en legt ze op het werkblad. Hij constateert dat de plakkers te weinig plak hebben. Hij pakt de kwast en plakt bij in het werk. Dave loopt in een rode lange jurk en hij komt bij Sem eten aanbieden. Ze praten en ze roepen naar elkaar. Sem loopt van zijn werk weg, hij kijkt waar juf is. Juf komt in de werkhoeck. Sem kijkt in de poppenhoek. 'Mijnheertje Sem, hoe ver ben je?' Sem gaat aan het werk. Juf gaat bij hem zitten zodat hij aan het werk blijft. Sem is de enige die niet klaar is. Hij tikt een paar keer met een boos gezicht op zijn werk. Hij is 10 minuten later dan de anderen. Met juf naast zich werkt hij goed. Sem heeft veel en goed gesproken.

Na tien maanden, groep 2

Sem krijgt een opdracht met de kralenplank, een plaatje naleggen. Hij zegt tegen juf dat hij geen zin heeft. Juf zegt 'doe het toch maar' en hij gaat aan het werk. 's Middags komt Sem weer op school en hij vraagt aan juf of hij het werk met de kralen mag afmaken.

Na twaalf maanden

Constructiemateriaal

Met Guy deelt hij de kist. Sem praat met Guy en is aan het werk

Sem stottert niet meer

